

IQTISODIY HODISALARNI IDROK ETISHGA TILNING TA'SIRI

Adilova Soliyaxon

*Samarqand iqtisodiyot va servis
instituti o'qituvchisi*

Abduraimov Dilmurod

*Samarqand iqtisodiyot va servis
instituti talabasi*

***Annotatsiya:** Til shunchaki muloqot vositasi emas. Bu atrofimizdagi dunyoni, shu jumladan iqtisodiy hodisalarni qanday idrok etishimiz va tushunishimizda asosiy rol o'ynaydi.*

***Kalit so'zlar:** lug'at, narxlarning ko'tarilishi, hodisa, Til, iqtisodiy hodisalar.*

Til bizga iqtisodiyotni kontseptsiyalashtirgan tushunchalar va toifalar to'plamini taqdim etadi. Cheklangan lug'at yoki atamalardan noaniq foydalanish iqtisodiy jarayonlar haqidagi tushunchamizni buzishi mumkin. Inflyatsiya ko'pincha "narxlarning ko'tarilishi" deb ta'riflanadi, bu esa bu hodisaning murakkabligini aks ettirmaydi. Aniqroq ta'rif inflyatsiyaning pulning xarid qobiliyatiga va daromad taqsimotiga ta'sirini hisobga oladi.

Til iqtisodiy hodisalarga ma'lum bir hissiy rang berish uchun ishlatilishi mumkin. Hissiyotga asoslangan so'zlar va iboralar bizning qarorlarimizga ta'sir qilishi mumkin. Siyosatchilar ko'pincha inflyatsiya xavfini bo'rttirib ko'rsatadigan yoki ishsizlikning og'irligini kamaytiruvchi ritorikadan jamoatchilik fikriga ta'sir qilish uchun foydalanadilar.

Til odamlarni ma'lum iqtisodiy qarorlar qabul qilishda manipulyatsiya qilish uchun ishlatilishi mumkin. Reklama va marketing bizga kerak bo'lmagan tovarlar yoki xizmatlarni sotib olishga undash uchun his-tuyg'ular va istaklarimiz asosida o'ynaydigan tildan foydalanishga asoslangan.

Iqtisodiy hodisalar vakuumda mavjud emas. Ular sodir bo'lgan madaniy kontekst bilan chambarchas bog'liq. Iqtisodiy hodisalarni tavsiflash uchun ishlatiladigan so'z va iboralarning ma'nolari turli madaniyatlarda juda farq qilishi mumkin. Bu turli xil madaniy guruhlardagi odamlar bu farqlarni bilmasa, tushunmovchiliklar va hatto mojarolarga olib kelishi mumkin. Daromad taqsimotiga nisbatan "adolatlilik" tushunchasi individualistik va kollektivistik jamiyatlarda turlicha talqin qilinishi mumkin. Individualistik jamiyatlarda odamlar har bir insonning sa'y-harakatlari va iste'dodiga qarab mukofotlanishi kerak, deb hisoblashadi. Kollektivistik jamiyatlarda odamlar daromadlarni taqsimlashda tenglik va adolatni ko'proq qadrlashlari mumkin, garchi bu ba'zi odamlar boshqalarga qaraganda kamroq olishini anglatrsa ham. Ba'zi madaniyatlar boshqalarga qaraganda

ko'proq xavfga ega. Bu ularning investitsiyalar, tadbirkorlik va boshqalar haqidagi qarorlariga ta'sir qilishi mumkin.

Ba'zi madaniyatlar punktuallik va aniqlikni qadrlaydi, boshqa madaniyatlar esa vaqtga nisbatan yumshoqroq munosabatda bo'lishadi. Bu ish uchrashuvlari va boshqa o'zaro munosabatlarga ta'sir qilishi mumkin.

Ba'zi madaniyatlarda oila iqtisodiy hayotda juda muhim rol o'ynaydi. Masalan, oila a'zolari biznesda bir-birlariga yordam berishlari yoki moddiy yordam ko'rsatishlari mumkin. Boshqa madaniyatlarda oila iqtisodiyotda kamroq ahamiyatga ega.

Tilning iqtisodiyotga ta'siri - gender jihatlari va iqtisodiy siyosatga ta'siri. Iqtisodiyotda til muhim rol o'ynaydi. U gender stereotiplarini aks ettirishi va mustahkamlashi va iqtisodiy siyosatni ishlab chiqish va amalga oshirishga ta'sir qilishi mumkin.

An'anaviy ravishda "erkak" deb hisoblangan kasblarni tasvirlashda erkak olmoshlaridan foydalanish bu kasblar ayollar uchun mos emas degan taassurot uyg'otishi mumkin. Bu til ayollarning g'amxo'rlik va to'lovsiz mehnat kabi sohalardagi mehnatini e'tiborsiz qoldirib, ularning iqtisodiyotga qo'shgan hissasini qadrsizlantirishi mumkin. "Muhandislar murakkab muammolarni hal qila olishlari kerak" jumlasini ongsiz ravishda bo'lishi mumkin, ayollarni bu kasbdan chiqarib tashlang, chunki "ular" olmoshi ko'pincha erkaklarga nisbatan ishlatiladi.

Siyosatchilar va iqtisodchilar ishlatadigan til jamoatchilikning iqtisodiy muammolar va yechimlar haqidagi tasavvuriga ta'sir qilishi mumkin. Byudjetni qisqartirish yoki soliqlarni oshirishni tavsiflash uchun evfemizmlardan foydalanish, bu choralar salbiy oqibatlariga olib kelsa ham, jamoatchilik uchun maqbulroq bo'lishi mumkin. Noaniq yoki noaniq til iqtisodiy siyosatning haqiqiy maqsadlarini yashirishi mumkin. "Ijtimoiy nafaqalarni qisqartirish" haqida gapirish o'rniga siyosatchilar "byudjet xarajatlarini optimallashtirish" evfemizmini ishlatishi mumkin. Tilning iqtisodiyotga qanday ta'sir qilishi va undan foydalanishi mumkinligini tushunish gender tengligi va adolatni targ'ib qilish uchun mas'uliyatli iqtisodiy siyosatdir.

Til nisbiyligi va til to'siqlari - iqtisodiyotga ta'siri .

Lingvistik nisbiylik - bu biz gapiradigan til bizning fikrlash va dunyoni idrok etishimizga ta'sir qiladi degan gipotezadir. Iqtisodiyot nuqtai nazaridan, bu quyidagilarni anglatadi:

Iqtisodiy tushunchalar va munosabatlarni turlicha tasniflanishi mumkin. Masalan, ba'zi tillarda "raqobat" so'zining aniq ekvivalenti bo'lmasligi mumkin, bu odamlar bozor munosabatlarini qanday qabul qilishiga ta'sir qilishi mumkin. Yoki

ba'zi madaniyatlarda vaqt G'arb madaniyatidagi kabi chiziqli tuzilishga ega emas, bu esa odamlarning biznesni rejalashtirish va olib borish uslubiga ta'sir qilishi mumkin. Bu turli tillarda so'zlashuvchi odamlarning iqtisodiy xulq-atvori va tafakkuridagi farqlarga olib kelishi mumkin. Masalan, tilida "foйда" so'zi bo'lmagan kishilar tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanishga unchalik ishtiyoqi yo'q. Yoki o'z madaniyatlarida vaqt G'arb madaniyati bilan bir xil qiymatga ega bo'lmagan odamlar kamroq punktual yoki muddatga yo'naltirilgan bo'lishi mumkin.

Til to'siqlari - bu odamlar turli tillarda muloqot qilishda duch keladigan qiyinchiliklar. Til to'siqlari xalqaro savdo va investitsiyalarni qiyinlashtirishi mumkin. Odamlar bir tilda gaplashmasa, muzokaralar olib borish, shartnomalar tuzish yoki ma'lumot almashishda qiynalishi mumkin. Bu tushunmovchiliklarga, xatolarga va hatto firibgarlikka olib kelishi mumkin.

Ular, shuningdek, turli mamlakatlardan kelgan odamlar o'rtasida tushunmovchilik va nizolarga olib kelishi mumkin. Til to'siqlari odamlarning bir-biri bilan muloqot qilishini, ijtimoiy aloqalarni shakllantirishni va ishonchni mustahkamlashni qiyinlashtirishi mumkin. Bu madaniy to'qnashuvlarga, noto'g'ri qarashlarga va hatto diskriminatsiyaga olib kelishi mumkin. Lingvistik nisbiylik va til to'siqlari global iqtisodiyotga sezilarli ta'sir ko'rsatishi, ular iqtisodiy o'sish va rivojlanishni sekinlashtirishi, boy va kambag'al mamlakatlar o'rtasidagi tengsizlikni kuchaytirishi, turli madaniyatlar o'rtasida keskinlik va ziddiyatlarni keltirib chiqarishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yuldasheva, D. (2022). FORMATION OF ECONOMIC TERMINOLOGY-THE CURRENT STAGE OF DEVELOPMENT OF THE TERMINOLOGY OF THE UZBEK LANGUAGE. Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities, 2(1.6 Philological sciences).
2. Yuldasheva, D., & Karshieva, M. (2022, January). PERTINENT TO THE ROLE OF SCIENTIST WOMEN IN THE DEVELOPMENT OF THE SUBJECT UZBEK LINGUISTICS. In Archive of Conferences (pp. 61-62).
3. Yuldasheva, D. B. Organization of terms as a factor for the improvement of economic sciences [Article]. Euroasian Research Bulletin, 2021. International scientific journal, 2.
4. Bekmurodovna, Y. D., & Bakhodirovich, E. D. (2023). PROBLEMS IN THE ERA OF GLOBALIZATION AND INNOVATIVE SOLUTIONS TO THEM. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 11(4), 329-331.
5. Yuldasheva, D. IMPORTANT FEATURES OF TEACHING TOURISM LEXIS AND LITERASY TO INTERNATIONAL STUDENTS. Zbiór artykułów naukowych recenzowanych., 205.

6. Yuldasheva, D. (2022). The Intensification Of Learning Uzbek Language Using Moodle Technology. Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities, 2(1.6 Philological sciences).
7. Yuldasheva D.B. Iqtisodiy munosabatlarda terminologiyaning ahamiyati / Ilm-fan va ta'lim ilmiy jurnali 2181-4325 15.03.2024. № 3(18) 88-91 betlar.
8. Yuldasheva D.B. Iqtisodiyot sohasida til texnologiyasining kelajagi / Ilm-fan va ta'lim ilmiy jurnali 2181-4325 15.03.2024. № 3(18) 91-95 betlar.
9. Юлдашева Д.Б. Лингвистика: история, основные понятия и последние развития / Университет общественной безопасности республики Узбекистан / Сборник материалов / II международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы методики преподавания русского языка», 4 марта 2024 г. 387-390 стр.
10. Yuldasheva D.B. Iqtisodiy atamalarning lingvistik evolyutsiyasi: inglizcha so'zlar global biznes aloqalaridagi o'rni / Университет общественной безопасности республики Узбекистан / Сборник материалов / II международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы методики преподавания русского языка», 4 марта 2024 г. 409-411 стр.
11. Yuldasheva D.B. Aniqlik kuchi: to'g'ri atamalar ishlab chiqarish samaradorligi / Университет общественной безопасности республики Узбекистан / Сборник материалов / II международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы методики преподавания русского языка», 4 марта 2024 г. 412-415 стр.
12. Yuldasheva D.B. Tilning kuchi: Iqtisodiy atamalarni tarjima qilishda lingvomadaniy muammolarni hal qilish O'zbekiston Respublikasi Ichki Ishlar Vazirligi Farg'ona akademik litseyi "Filologiya va fanlarni o'qitishning dolzarb masalalari" mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari, Farg'ona -2024-yil 234-237 betlar.